

Rondetafelgesprek Tweede Kamer over herstel en wederopbouw Oekraïne, 19 mei 2022

Caspar Veldkamp, bewindvoerder, Europese Bank voor Wederopbouw & Ontwikkeling (EBRD)

Van 10 t/m 12 mei hield de *European Bank for Reconstruction and Development* (EBRD) haar Jaarvergadering in Marrakesh. Tijdens de vergadering zou een besluit voor uitbreiding van het geografisch mandaat naar Sub-Sahara Afrika centraal hebben gestaan, maar na de Russische invasie van Oekraïne heeft zich logischerwijs een andere focus opgedrongen.

Het voornaamste agenda-onderdeel was gewijd aan besluitvorming m.b.t. de oorlog in Oekraïne, de impact op de EBRD-regio en de respons daarop van de bank. Oekraïne en de landen die direct getroffen zijn door de vluchtelingenstroom en andere bijeffecten van de oorlog kunnen rekenen op steun van de EBRD.

Grootste institutionele investeerder

De EBRD was afgelopen jaren de grootste institutionele investeerder in Oekraïne, met een portefeuille van ruim 4 miljard euro, circa 2,4 miljard aan *operating assets* en afgelopen jaar circa 1 miljard aan nieuwe investeringen. De EBRD deed er voorafgaand aan de oorlog veel aan infrastructuur, bedrijfsleven inclusief landbouw, alsook het helpen ontwikkelingen van financiële instituties. Flankerend werd aandacht besteed aan vereisten op het gebied van corruptiebestrijding, vergroening, inclusiviteit alsook digitalisering, o.m. via beleidsdialoog met de overheid. Zeven Oekraïense steden (Lviv, Kyiv, Mariupol, Khmelnytskyi, Kryvyi Rih, Dnipro, Kharkiv) zijn deelnemers aan het *Green Cities*-programma, waarin gemeenten zich aan een actieplan voor vergroening committeren en de EBRD investeringen doet in projecten op gebied van openbaar vervoer, afvalmanagement, *energy efficiency*, hernieuwbare energiebronnen e.d.

Steun voor Oekraïne en andere getroffen landen

Kern van de EBRD's directe inzet voor steun aan Oekraïne en de getroffen regio is het *Ukraine Resilience Package* – Het totale pakket omvat van €2 miljard aan steun, waarvan het de bedoeling is dat tenminste 1 miljard euro dit jaar neerslaat in Oekraïne. Onderdeel van dit pakket is een raamwerk aan gerichte investeringen om de negatieve effecten van de oorlog te kenteren zowel in Oekraïne als een aantal landen er omheen. De bedragen zijn initiële bedragen en kunnen al naar gelang de oorlog voortduurt en – in later stadium de omvang van wederopbouw duidelijker wordt – meegroeien. Kern van het pakket is liquiditeitssteun voor de private en semi-private sector, energievoorziening en leveringszekerheid, de Oekraïense spoorwegen, voedselproductie – i.h.b. de Oekraïense graansector – en farmaceutische bedrijven. Naast dit raamwerk herzielt de EBRD momenteel bestaande leningen, zodat klanten hun bedrijven boven water kunnen houden. De EBRD heeft inmiddels €630 mln goedgekeurd aan transacties in Oekraïne voor dit jaar. Buiten Oekraïne richt de steun zich vooral op de Midden- en Oost-Europese landen die grote aantallen vluchtelingen opvangen (*affected countries*), waaronder diverse landen als Polen en Moldavië. In het laatste land is de bank onder meer actief in het bieden van concrete steun in de energiesector gezien de grote afhankelijkheid van Rusland.

Daar waar bv. IMF en Wereldbank Oekraïne kunnen helpen met begrotingssteun, kan de EBRD de reële economie draaiende helpen houden. De EBRD kan met steun aan de private sector (er zijn reeds projecten goedgekeurd met een bv. energiebedrijf, een elektriciteits-distributiebedrijf en een spoorwegvervoerder) de vitale infrastructuur van het land ondersteunen.

Gevolgen voor de bank

De oorlog heeft een directe impact op de portefeuille en de balans van de bank. Dat de oorlog de bank direct heeft geraakt is duidelijk uit het feit dat in het eerste kwartaal de EBRD een fors verlies heeft gemaakt. Met naar verwachting een oplopen van het aantal niet-presterende leningen en het verlenen van nieuwe kredieten aan klanten die vanwege de oorlog elk moment in problemen kunnen komen, steekt de bank fors haar nek uit. Om de bijbehorende risico's niet alleen op de eigen balans te dragen, hecht de bank waarde aan concrete tekenen van aandeelhouderssteun. Tijdens de jaarvergadering werd bijna 1 miljard euro toegezegd door donoren, vaak in de vorm van garanties.

Wederopbouw

Hoewel onduidelijk is hoe lang de oorlog nog kan duren wordt reeds actief nagedacht over de wederopbouwfase en wat hiervoor in gereedheid moet worden gebracht. Gelet op de kennis van Oekraïne en de regio, de grote betrokkenheid bij de private sector en de ervaring met de Oekraïense regering is de EBRD goed gepositioneerd om een rol op zich te nemen in de afstemming tussen internationale organisaties op het vlak van private sectorontwikkeling.

Inhoudelijk ziet de EBRD – het is ook onderdeel van haar naam – een rol in de *reconstruction* weggelegd die vooral inzet op haar kwaliteiten: het herstel van het onderliggend raamwerk van de economie – door in te zetten op sectoren zoals de financiële sector, energie, infrastructuur en vergroening.

Impact op de regio

De EBRD ziet in haar scenario's grote impact op de andere landen van operatie van de bank. Niet enkel de direct getroffen landen zoals Polen, Roemenië, Moldavië – maar ook landen met een verwevenheid met de Russische economie in Centraal-Azië, de Kaukasus of de Balkan. Landen met een energieafhankelijkheid of zij die afhankelijk zijn van *remittances* vanuit Rusland of Russisch toerisme zien grotere economische krimp dan landen die beter gediversifieerd zijn. Ook in het zuidelijke operatiegebied van de EBRD zien we landen die geraakt worden door de stijgende prijzen van voedsel, kunstmest, energie en metalen. Zo gaat veel van de Oekraïense graanexport doorgaans naar Libanon, Egypte e.d. In veel landen van operatie is de inflatie inmiddels in de dubbele cijfers, en oplopende energieprijzen versterken dit.

Rusland en Belarus

De EBRD heeft in respons op de oorlog voor zowel Rusland als Belarus voor het eerst in haar geschiedenis artikel 8.3 van haar statuten in werking gesteld – met een solide meerderheid van stemmen van aandeelhouders is de toegang tot middelen van de bank voor deze twee landen ontzegd. Dat de EBRD hiertoe in staat was is mede te danken aan haar politieke mandaat (als enige multilaterale ontwikkelingsbank) en de inzet niet alleen vanuit de bank zelf maar ook van ambassadenetwerken door VS, VK, EDEO, Frankrijk alsook Nederland.